

‘Juist de gemeente Gouda reageerde heel lauw’

Initiators Bud Oostrom en Maurits Tompot over de Erasmus-hype

Jan H. Kompagnie

Het begin

De afgelopen twee jaar is in en buiten Gouda veel reuring geweest rond de persoon van Erasmus, diens erfgoed en geboorteplaats. Waar kwam nu die hype rondom de beroemde filosoof vandaan, die leidde tot tientallen krantenartikelen en aandacht op radio en tv?

Ruim twee jaar geleden kenden Bud Oostrom en Maurits Tompot elkaar nog niet. Oostrom was voorzitter van Kunstcentrum Burgvliet. 'Het viel mij op dat er in Gouda een doomsfeer heerste, versterkt door een groot minderwaardigheidscomplex'. Een kennis maakte in die tijd een opmerking over de wortels van Erasmus, die in het Goudse lagen. 'Dat is een kans, daar moeten we iets mee doen', vond Oostrom Hij bezocht boerderij 't Klooster aan de Steinsedijk in Haastrecht, bewonderde de kinderstoel waarin Erasmus nog als klein kind zou hebben gezeten en kreeg ondersteuning van Anita Brouwer, de huidige beheerster van de boerderij.

Toen hij ook nog een lezing gaf in Burgvliet over het erfgoed van Erasmus, dat een integraal onderdeel zou moeten worden van de Goudse samenleving, kwam hij op het idee van een Erasmus Academie. Daar zouden kunstenaars dienen te worden opgeleid in de sfeer van de grote denker, wiens erfgoed gekoesterd en uitgebouwd zou moeten worden naar deze tijd. Oostrom ziet overeenkomsten tussen de turbulente wereld van de 15e eeuw en die van onze tijd. 'Ik denk aan de sociale complexiteit in beide periodes en de religieuze conflicten die er toen waren en die wij ook hier en nu kennen. Intrigerend is welke rol de kunst kan spelen om dergelijke tegenstellingen te overbruggen, geïnspireerd door de kritische levenshouding en -beschouwing van Erasmus zelf'.

Bud Oostrom en Maurits Tompot. Foto: auteur.

Het Geheim van Gouda

Maurits Tompot, koster van de Sint-Janskerk, was in Australië toen hij kennis nam van de plannen voor de oprichting van een Erasmus Academie. Dat bericht trof hem zeer aangenaam. Al 25 jaar verkondigde hij tijdens rondleidingen in de Sint-Janskerk dat Erasmus niet in Rotterdam maar in Gouda geboren moet zijn. Tal van argumenten ondersteunden die claim, maar niemand die hem werkelijk bijviel. Daarom liet Tompot Oostrom onmiddellijk weten samen met hem te willen optrekken in de strijd om meer aandacht voor de relatie tussen Erasmus en Gouda. 'Ik was al bezig om allerlei bijzonderheden over Erasmus, die ik tijdens rondleidingen vertelde, op papier te zetten, want ik zie Erasmus ook als de genius van de iconografie van de Goudse Glazen. Het boek dat hiervan het gevolg is, komt in oktober uit en gaat *Het Geheim van Erasmus* heten', zo vertelt hij. Medeauteur is Ines van Bokhoven.

Medio augustus 2005 barstte er een publiciteitsoffensief los, dat ook beide initiators

overviel en hen veel werk bezorgde. Niet alleen lokale en regionale, maar ook landelijke media als *De Telegraaf* en *RTL Nieuws* besteedden aandacht aan het Goudse initiatief, waarbij vooral de claim van Gouda als geboorteplaats van Erasmus werd becommentarieerd. Tompot: 'Erasmus is in Gouda geboren, dat staat voor mij vast, maar we brachten het ook heel stellig naar buiten om Rotterdam een beetje te kietelen en zo wat dynamiek in de ballon van het culturele erfgoed te krijgen'.

De reacties

Lang niet alle reacties waren positief. Uit het Rotterdamse historische kamp werden kwalificaties als 'kletspraat' en 'onzin' vernomen, hoewel een hard bewijs dat Erasmus wel in Rotterdam is geboren, eveneens ontbreekt. Daarbij speelde ook een rol dat de initiatiefnemers geen wetenschappelijke achtergrond hebben. Een vooraanstaand Goudse bestuurder noemde een van hen dan ook met enig *dédain* 'amateur'.

Over de rol van de gemeente Gouda zijn beiden zonder meer al niet te spreken. 'We hadden een bijeenkomst in boerderij 't Klooster, op de plek waar het Emmausklooster heeft gestaan en Erasmus tot priester is gewijd. Er zou ook een Goudse gemeentebestuurder komen, maar die was er niet om 8 uur. Een half uur later kwam hij hijgend binnen. "Ik heb me rot gezocht", zei hij, "ik kon het nergens vinden". Volgens Oostrom en Tompot is dit vooral een beetje symbolisch voor de belangstelling van de gemeente Gouda wat betreft de hernieuwde aandacht rond Erasmus. 'Los van het antwoord op de vraag in welke stad Erasmus geboren is, betwist niemand het feit dat Desiderius Erasmus vormende jaren in Gouda heeft ondergaan. Daar zou de gemeente zijn voordeel mee kunnen doen, maar juist de gemeente Gouda reageerde heel lauw. Een onooglijke Erasmusstraat en een kundig verstopte Erasmus-buste, meer kan er niet af'. Dat de gevestigde historische orde afwijzend zou reageren op de claim die beide Gouwenaars op Erasmus legden, was te verwachten, maar de scepsis van de eigen gemeentebestuurders was niet ingecalculeerd en viel erg tegen. Tompot: 'De enige die ons wel vanaf het begin heeft gesteund was de voorzitter van de Historische Vereniging "die Goude", Nico Habermehl, die toch ook een wetenschapper is'.

De resultaten

Officieus is nu opgericht het EGG oftewel het Erasmus Genootschap Gouda. Op 27 en 28 oktober moet de apotheose plaatsvinden. Er is dan, zo verwachten zij, een Erasmus Nacht en een Erasmus Dag. Dan ook verschijnt het boek van Maurits Tompot in de Sint-Janskerk en zijn er diverse andere activiteiten.

Over een aantal andere doelstellingen zijn de besprekingen nog volop gaande. Zo is de verplaatsing van het beeld van Erasmus van de zijkant van de Agnietenkapel naar de voorgevel van Arti Legi een grote wens, die nog niet ingewilligd kon worden. Ook zou er een aansprekend gebouw, plein of bijzondere brug naar de man kunnen worden genoemd. Oostrom en Tompot: 'En we willen meer rondom Erasmus: rondleidingen in gebouwen die met hem te maken hebben, stadswandelingen, fietstochten en een "brikentocht" naar 't Klooster, waarvoor Ton van Duin zich graag inzet, een film van Henry Boere, een tentoonstelling in museumgoudA, een Erasmusprijs, en nog zo wat'. Ook de oprichting van een Erasmus Academie is nog altijd een optie, zo mogelijk in samenwerking met Kunstcentrum Burgvliet, maar het schiet daarmee nog niet echt hard op. Op de vraag of dat allemaal niet wat erg ambitieus is antwoordden beide heren zonder dralen: '90% van deze plannen wordt gerealiseerd, daarvan zijn wij vast overtuigd'.

Jan H. Kompagnie (1947) is historicus en archivaris en werkzaam als hoofd van de afdeling Onderzoek bij het Nationaal Archief in Den Haag. Hij schreef vele historische artikelen over met name Overijssel, Tweede Wereldoorlog en Gouda. Hij is hoofdredacteur van de Tidinge van die Goude.